OPAS OPETTAJALLE

Ennen kuin otat ilmaisen tekoälytyökalun *opetukseen*

Seitsemän kysymystä ja neuvot, mistä vastaukset löytyvät.

Verkkoversio: jukkai.fi/tuotteet/tekoalytyokalu-opetukseen/

Joku jakaa somen opettajaryhmässä näppärän työkalun. Se tekee tukikuvat, pelin tai tehtävät minuutissa eikä vaadi edes kirjautumista. Moni kiittää.

Sitten kommentteihin tulee toisenlaisia kysymyksiä. Kuka tämän on tehnyt? Mihin tiedot menevät? Täyttääkö tämä koulun tietosuojavaatimukset? Ilman vastauksia moni ei uskalla ottaa työkalua käyttöön.

Kysymykset ovat oikeita. Usein niihin vastaaminen jää opettajalle itselleen, kesken tuntisuunnittelun.

Tämä opas ei tee arviota puolestasi, eikä se korvaa koulusi tai kuntasi ohjetta. Se auttaa kysymään oikeat asiat ja tunnistamaan, milloin kysymys kuuluu jollekulle muulle.

Mitä olet tekemässä?

- Löysit työkalun etkä tiedä, kuka sen takana on. **1. Kuka palvelun tarjoaa?**
- Syötät työkaluun tekstiä, kuvia tai oppilaiden töitä. **2. Mihin tiedot menevät?**
- Oppilaat käyttäisivät työkalua itse. **3. Saako oppilas käyttää sitä?**
- Rakennat jakson tai kurssin sen varaan. **4. Onko se koulusi hyväksymä?**
- Tuotat työkalulla materiaalia kaikille oppilaille. **5. Pystyvätkö kaikki käyttämään tulosta?**
- Käytät työkalun tekemiä kuvia tai tekstiä materiaalissa, jonka jaat. **6. Saako tulosta käyttää?**
- Työkalu arvioi, pisteyttää tai valvoo oppilaita. **7. Tekeekö se päätöksiä oppilaasta?**

> **Nopea sääntö:** jos käytät työkalua vain oman työsi valmisteluun etkä syötä siihen oppilaiden tietoja tai töitä, riski on pieni. Mitä lähemmäs oppilasta työkalu tulee, sitä tärkeämpiä alla olevat kysymykset ovat.

01

Kuka palvelun tarjoaa?

Ilmainen työkalu on usein yhden innokkaan tekijän tai pienen yrityksen tekemä. Se ei tee siitä huonoa. Se tarkoittaa, että sinun pitää tietää, keneen otat yhteyttä, jos jokin menee pieleen.

Miten tunnistat

Sivulla ei ole yrityksen nimeä, Y-tunnusta tai yhteystietoja. Käyttöehdoista ei selviä, kuka palvelun tarjoaa. Näin käy usein juuri hyödyllisille työkaluille, joita opettajat jakavat toisilleen.

Mitä teet

- Etsi sivun alalaidasta tai käyttöehdoista tarjoajan nimi ja yhteystieto.
- Jos niitä ei löydy, kysy tekijältä.
- Jos vastausta ei tule, käytä työkalua korkeintaan omaan valmisteluun.

02

Mihin tiedot menevät?

Moni opettajille tehty työkalu on rakennettu jonkin isomman tekoälypalvelun päälle. Kun kirjoitat tai lataat jotain, se voi kulkea useamman yrityksen kautta.

Miten tunnistat

Tietosuojaselostetta ei ole, tai se on yleinen pohja. Siitä ei selviä, mitä tallennetaan, missä tiedot säilytetään ja mikä tekoälypalvelu taustalla toimii. Usein ei selviä sekään, mikä osa palvelusta on taustalla olevan alustan ja mikä tekijän omaa.

Mitä teet

- Lue tietosuojaseloste ja etsi kolme asiaa: mitä tallennetaan, missä tiedot säilytetään ja käytetäänkö niitä tekoälyn kouluttamiseen.
- Älä syötä oppilaiden nimiä, arvosanoja, terveystietoja tai tunnistettavia töitä, ellei koulusi ole hyväksynyt työkalua siihen.
- Jos haluat kokeilla oppilastyöllä, poista ensin nimet ja muut tunnisteet. Varmista myös, ettei oppilasta tunnista työn sisällöstä.

03

Saako oppilas käyttää sitä?

Oppilaan oma käyttö on eri asia kuin opettajan käyttö. Monella palvelulla on ikäraja, ja nuoremmilta tarvitaan huoltajan suostumus.

Miten tunnistat

Oppilas joutuu luomaan oman tilin tai kirjautumaan omalla sähköpostillaan. Palvelun ehdoissa on ikäraja, jota ryhmäsi oppilaat eivät täytä.

Mitä teet

- Tarkista palvelun käyttöehdoista ikäraja ja se, tarvitaanko huoltajan suostumus.
- Selvitä, onko työkalusta koulun hallinnoima versio, johon oppilas kirjautuu koulun tunnuksilla.
- Jos ei ole, käytä työkalua itse ja näytä tulos oppilaille. Silloin oppilaan ei tarvitse luoda tiliä.

04

Onko se koulusi hyväksymä?

Monessa koulussa ja kunnassa on ohje siitä, mitä tekoälytyökaluja opetuksessa saa käyttää. Käytännössä listaa ei aina ole, tai se on jäänyt jälkeen uusista työkaluista.

Miten tunnistat

Et tiedä, onko koulussasi hyväksyttyjen työkalujen lista. Tai työkalu kuuluu lisenssiin, mutta et tiedä, sisältyykö juuri tämä toiminto siihen. Esimerkiksi Microsoftin uusien muistikirjatoimintojen kohdalla moni ei tiedä, vaativatko ne opetuspuolella maksullisen lisenssin.

Mitä teet

- Kysy rehtorilta, tietohallinnosta tai digitukihenkilöltä, mitkä tekoälytyökalut ovat hyväksyttyjä. Kysymys on alla valmiina.
- Jos työkalu on lisenssissä, kysy samalla, mitkä sen toiminnot ovat käytössä.
- Jos rakennat jakson työkalun varaan, varmista hyväksyntä ennen kuin aloitat. Työkalun vaihtaminen kesken jakson on raskasta.

05

Pystyvätkö kaikki käyttämään tulosta?

Tekoälyllä tehty esitys tai materiaali voi näyttää hyvältä ja silti olla vaikea käyttää osalle oppilaista.

Miten tunnistat

Värit ovat heikkokontrastisia, tekstiä on kuvan päällä tai lukujärjestys sekoaa ruudunlukijalla. Oppilaitoksen omassa esityspohjassa nämä on usein huomioitu, tekoälyn tekemässä ei välttämättä.

Mitä teet

- Käytä tekoälyä tekstin luonnosteluun ja tee lopullinen materiaali koulusi pohjalle.
- Jos käytät valmista tekoälyesitystä, tarkista kontrasti, kuvien vaihtoehtoiset tekstit ja lukujärjestys.

06

Saako tulosta käyttää?

Moni työkalu hakee kuvia verkosta tai tekee niitä itse. Se, että kuva tulee työkalusta, ei kerro, saako sitä käyttää jaettavassa materiaalissa.

Miten tunnistat

Työkalu lisää materiaaliin kuvia, joiden alkuperää et tiedä. Kun jaat materiaalin, vastaat itse siitä, että sen kuvia saa käyttää. Avoimen lisenssin kanssa voi myös olla epäselvää, koskeeko lisenssi julkaisun kuvitusta.

Mitä teet

- Katso, näyttääkö työkalu kuvan lähteen. Jos näyttää, tarkista käyttölupa lähteestä.
- Jos käytät avoimesti lisensoitua kuvaa, merkitse tekijä ja lisenssi. Ne eivät aina kopioidu mukaan itsestään.
- Lue avoimen julkaisun lisenssiehdot loppuun. Logot ja kolmannen osapuolen aineisto on usein rajattu lisenssin ulkopuolelle.

07

Tekeekö se päätöksiä oppilaasta?

Tämä tilanne on muita harvinaisempi mutta tärkein. EU:n tekoälyasetus luokittelee suuririskisiksi koulutuksessa käytettävät tekoälyjärjestelmät, jotka esimerkiksi arvioivat oppimistuloksia, päättävät opiskelijavalinnoista tai valvovat kiellettyä toimintaa kokeissa. Niille on tiukat vaatimukset.

Miten tunnistat

Työkalu antaa arvosanan tai pisteet, ehdottaa oppilaan tasoa tai lupaa tunnistaa, onko teksti tehty tekoälyllä.

Mitä teet

- Älä käytä ilmaista työkalua oppilaan arviointiin tai vilppiepäilyn näyttönä ilman koulun hyväksyntää.
- Jos käytät tekoälyä arvioinnin apuna, pidä päätös itselläsi. Tarkista tulos aina itse.

PÄÄTÖS

Mitä vastauksista seuraa

- **Käytä omaan valmisteluun**, kun et syötä työkaluun oppilaiden tietoja tai töitä. Tämä käy, vaikka tarjoaja ei selviäisi.
- **Käytä oppilaiden kanssa**, kun kysymykset 1–4 ovat kunnossa: tarjoaja on tiedossa, tietojen käsittely on selvä, ikäraja täyttyy ja koulu on hyväksynyt työkalun.
- **Kysy ensin koululta**, kun et löydä vastausta kysymyksiin 1–4 tai kun työkalu arvioi oppilaita.

Kysymykset 5 ja 6 eivät yleensä estä käyttöä. Ne koskevat sitä, mitä tarkistat tuloksesta ennen kuin jaat sen oppilaille.

KUN VASTAUS ON ”EN TIEDÄ”

Kysy koululta, ei vain ryhmältä

Jos et löydä vastausta kysymyksiin 1–4, se ei ole sinun vikasi. Silloin päätös kuuluu koulun tai kunnan tasolle.

Voit lähettää rehtorille tai tietohallintoon esimerkiksi tämän:

> Hei! Haluaisin käyttää opetuksessa tekoälytyökalua [nimi ja linkki] [mihin, esimerkiksi tukikuvien tekoon]. Onko meillä lista hyväksytyistä tekoälytyökaluista? Jos tätä ei ole listalla, kuka voi arvioida sen ja millä perusteilla? Oppilaat [eivät käyttäisi / käyttäisivät] työkalua itse.

Jos samaa kysyy moni opettaja, koululla on syy tehdä yhteinen linjaus. Se säästää jokaisen opettajan omaa selvitystyötä.

OPETTAJAN AI-TYÖKLINIKKA

Kun haluat tehdä tästä oman käytännön

Opettajan AI-työklinikassa rakennat yhden omassa opetuksessasi käytettävän ratkaisun: tehtävänannon, ohjeen tai työnkulun. Teemme sille myös selkeät arviointi- ja turvallisuuskriteerit tämän oppaan kysymysten pohjalta. Noin kuukauden kuluttua tarkistamme jatkoklinikalla, miten ratkaisu toimi.

Klinikassa käytetään tekoälyä jukkai.fi:n tilin kautta, ja käyttökulut sisältyvät hintaan. Et tarvitse omaa tiliä etkä syötä siihen oppilaiden tietoja. Rakennat ratkaisun niin, että voit käyttää sitä koulusi hyväksymässä työkalussa, esimerkiksi Copilotissa.

Klinikan jälkeen sinulla on

- yksi oma, kokeiltu opetuksen ratkaisu
- kriteerit, joilla arvioit työkalun ja sen tuotokset
- kokemus siitä, miten ratkaisu toimi oikeassa opetuksessa

Avoin toteutus 169 € / hlö sis. alv. Tilausryhmä koululle 1 190 € + alv, 8–16 osallistujaa. Kaksi tuntia etänä ja jatkoklinikka.

Molemmat voi tilata laskulla, joten koulu voi maksaa myös yksittäisen opettajan osallistumisen.

Lue klinikasta: jukkai.fi/tyopajat/opettajan-ai-tyoklinikka/

Voit myös kirjoittaa osoitteeseen jukka@jukkai.fi.

Mitä klinikka ei tee

- **Se ei hyväksy työkaluja koulusi puolesta.** Hyväksyntä kuuluu koulutuksen järjestäjälle. Klinikassa toimitaan koulusi ohjeiden puitteissa.
- **Se ei ole lakineuvontaa.** Tietosuoja- ja hankintakysymyksissä apu tulee koulusi tietosuojavastaavalta.

Opas perustuu kysymyksiin, joita opettajat ovat esittäneet somen opettajaryhmissä, sekä EU:n tekoälyasetuksen liitteeseen III. Opas ei ole oikeudellinen arvio. Tarkista ehdot aina palvelun omilta sivuilta ja koulusi ohjeesta.

© 2026 Jukka Hautamäki · Y-tunnus 3663561-4